

Bymidtepuljen

Med Bymidtepuljen har vi afsat 80 mio. kr. til at støtte lokale projekter, som bidrager til en omstilling mod mere levende, smukke og aktive bymidter med mødesteder for både lokale og besøgende.

Foto: Steffen Stamp

Foto: Claus Bjørn Larsen

Bymidterne skal kunne mere og tale til flere, end de gør i dag

I mange mindre og mellemstore provinsbyer er de historiske bymidter under pres. Mens flere og flere mennesker er flyttet mod byerne, er mange af de funktioner, der før lå i bymidterne – håndværk, industri, foreningsliv, uddannelse, kultur, for eksempel – flyttet mod byernes udkant, eller helt væk. Den udvikling har forbedret livskvaliteten for mange mennesker, som før levede og arbejdede under dårlige forhold i de tætte bymidter. Men den har også skabt mere monofunktionelle bymidter, hvor det i dag hovedsageligt er op til de butiksdrevende og handelsstandsforeningerne at skabe liv og aktiviteter.

Konsekvensen er, at der skal tænkes i nye baner for at sikre levende, attraktive og meningsfulde bymiljøer. Handel og butiksliv kan ikke drive udviklingen alene. Der er behov for en omstilling, hvor bymidterne igen skal rumme foreningsliv, uddannelses tilbud, kultur-

institutioner, rekreative områder, multifunktionelle byrum, arbejdspladser og en levende bygningskultur. Så bymidterne kan mere og taler til flere, end de gør i dag. Når vi omstiller vores bymidter så de fortsat har relevans og mening for vores hverdagsliv, er vi med til at sikre bymidternes særlige bygningsarv og betydning for vores stedsidentitet og lokale sammenhængskraft. Samtidig passer vi på kvaliteter, som vi stadig stræber efter, når vi bygger byer den dag i dag: Smukke byrum hvor det er rart at opholde sig, korte afstande, hvor det er nemt at komme rundt uden bil, og naturlige møder mellem mennesker på kryds og tværs af generationer og sociale lag. Ikke mindst i lyset af en klimakrise giver det mening at vi bliver bedre til at bruge de bygninger og bystrukturer, som allerede står – og som kan stå mange år endnu, hvis vi passer på dem.

Derfor har vi med Realdanias Bymidtepulje afsat 80 mio. kr. til at støtte lokale omdannelses- og byggeprojekter, som kan modvirke afmatningen af bymidterne, og som bidrager til en omstilling fra handelsby alene til en langt mere multifunktionel bymidte med mødesteder for både lokale og besøgende.

Det støtter vi

Hvem kan søge?

Bymidtepuljen er både for jer, der har et fællesskab, men mangler et sted; og for jer, som har et sted og gerne vil styrke fællesskabet. Hovedsagen er, at I har en et godt projekt og et klart billede af, hvordan I – måske sammen med andre gode kræfter i lokalsamfundet – kan bidrage til en levende bymidte. I udgangspunktet kan alle søge. I en erkendelse af at der er mange gode kræfter og ressourcer til stede i byerne, leder vi særligt efter projekter, som er udviklet og forankret i lokale institutioner, virksomheder og fællesskaber.

Ansøgere kan f.eks. være bygningsejere, kultur- eller fritidsforeninger, interesseorganisationer, uddannelses- og kulturinstitutioner, bolig- og grundejerforeninger eller erhvervsdrivende – som sammen med andre har udviklet en projektidé, der udover at styrke eget virke, også kan understøtte at den lokale bymidte forbliver levende, aktiv og smuk. Kommuner kan også søge Bymidtepuljen, men vi vil i udvælgelsen lægge vægt på, at projektet har forankring hos lokalsamfundets civile aktører og fællesskaber.

Hvilke projekter kan opnå støtte?

Realdanias Bymidtepulje er målrettet fysiske projekter i mindre og mellemstore byer, som på den ene eller anden måde understøtter, at bymidten forbliver levende, aktiv og smuk til glæde for lokale og besøgende.

Man kan søge støtte til at omdanne en eller flere eksisterende bygninger – eller undtagelsesvist til at bygge nyt, hvis der ikke er egnede fysiske rammer i bymidten i dag. Bymidtepuljen støtter også projekter, som giver et bud på, hvordan man kan omdanne og udvikle lokale, historiske ejendomme til ny brug, og som sikrer, at bygningen vedligeholdes og måske også energirenoveres.

Måske handler jeres projekt om at:

- Etablere et frivillighus, foreningshus, kulturhus eller lignende
- Give et byrum nyt liv, f.eks. ved at gøre plads til andre og nye måder at bruge byrummet på (måske ved at gøre plads til leg, kunst, bevægelse eller natur)
- Udvide f.eks. en butik, en skole eller et museum, så der kan finde flere aktiviteter sted
- Skabe stier og ruter mellem vigtige steder
- Gøre plads til f.eks. foreningsaktiviteter eller undervisningsaktiviteter både indendørs og udendørs

- Renovere og modernisere historiske ejendomme, gerne på tværs af matrikelskel
- Lave et anderledes sted i byen, hvor man mødes på tværs af generationer
- Omdanne tomme butikslokaler til boliger eller andre formål, gerne over flere matrikler (f.eks. i 'de tynde ender' af handeleggaden)
- Eller noget helt andet...

Ofte vil det være nødvendigt at gennemføre en forundersøgelse og måske endda en arkitektkonkurrence før et færdigt projekt kan besluttes. Udgifter til disse processer kan indeholdes i den samlede ansøgning, eller der kan ansøges særskilt om forundersøgelser med henblik på at kvalificere en efterfølgende ansøgning om støtte til selve realiseringen af projektet.

Hvor meget støtter vi med?

Det er muligt at ansøge om op til 15 mio. kr. i støtte, og det er selvfølgelig også muligt at ansøge om mindre beløb. Vi dækker typisk maksimalt 50 % af den samlede projektsum, så vi stiller krav om, at I selv kommer med et tilsvarende beløb som medfinansiering, eksempelvis fra lokalt hold eller fra andre puljer eller fonde. Det vigtigste er, at det er tydeligt at projektet er godt lokalt forankret – også økonomisk.

Forudsætninger for at ansøge Bymidtepuljen

Byens størrelse: Der kan i udgangspunktet alene søges støtte til projekter, som skal realiseres i byer med et indbyggertal mellem 4.000 og 20.000. Der kan dog være undtagelser, f.eks. hvis der er tale om hovedbyen på en mindre ø, hvor byens indbyggertal er under 4.000, men hvor byen har en central rolle i lokalområdet.

Byens karakter: Byen skal have karakter af selvstændig by. Bymidtepuljen støtter i udgangspunktet ikke projekter i forstæder, som er geografisk sammenvoksede med andre forstæder (f.eks. omkring København og Aarhus), heller ikke selvom byerne ifølge Danmarks Statistik er afgrænset til et indbyggertal under 20.000.

Projektets placering: Projektet skal virkeliggøres i en bymidte eller i umiddelbar tilknytning til en bymidte.

Projektets målgruppe: Udover at styrke projektsøgers eget virke som forening, kulturinstitution eller ejendoms ejer skal projektet også være til gavn for en bredere målgruppe. Det kan f.eks. være, at projektet skaber rammerne om arrangementer og aktiviteter, som er målrettet den brede offentlighed eller større interessefællesskaber, eller det kan være, projektet forskønner og udvikler et sted i byen, hvor mange mennesker har deres daglige gang.

Medfinansiering: Realdanias støtte kan udgøre op til 50 % af projektets samlede budget. Minimum 50 % skal ske i form af kontant medfinansiering fra f.eks. andre fonde, puljer, egenfinansiering eller kommunalt tilskud.

Adkomst til areal: Ansøger skal have adkomst til de bygninger eller det areal, hvor projektet skal realiseres. Adkomst betyder, at ansøger enten selv skal eje arealet/bygningerne, eller skal have en aftale med ejeren om at arealet/bygningerne bringes i spil i projektet. Hvis aktuelt skal en sådan aftale vedlægges som bilag til ansøgningen.

Sammenhæng til planerne for byens udvikling:

Projektet skal være i tråd med kommunens planer og politikker for bymidten – f.eks. kommuneplanens rammer, lokalplanens retningslinjer eller principper fra planstrategien eller andre retningsgivende dokumenter for byens udvikling. Hvis projektet ikke er i tråd med disse, men kommunen har signaleret, at man alligevel ønsker at understøtte projektet, skal dette dokumenteres i form af en støttetilkendegivelse fra den relevante myndighed.

Foto: Claus Bjørn Larsen

Videndeling: Ansøger og evt. projektpartnere skal i rimeligt omfang stille sig til rådighed for tværgående studier og følgeforskning fra Realdanias forskernetværk for levende bymidter.

Evaluerings: Ansøger og evt. projektpartnere skal i rimeligt omfang deltage aktivt i evalueringen af projekter gennemført i regi af Bymidtepuljen.

Foto: Nils Meilvang

Opskriften på en levende bymidte

Der er næppe en entydig opskrift på, hvordan man vender afmatning til udvikling og skaber nyt liv i bymidterne – til dels fordi det afhænger af de udfordringer og muligheder, der findes lokalt. Alligevel er der forskning og praktiske erfaringer, som vi læner os op ad i den problemforståelse og forandringsteori, som Bymidtepuljen bygger på:

- Vi ved fra evalueringen af Realdanias kampagne Hovedbyer på forkant, at bymidter kan gøres mere robuste ved at tilføre funktioner, der kan supplere butikslivet – f.eks. uddannelsesinstitutioner, kulturtilbud, arbejdspladser og rekreative tilbud. Dermed afhænger bylivet ikke af butikslivet alene.
- Samtidig viser erfaringer også, at alle disse 'andre', ikke-kommercielle funktioner faktisk kan bidrage positivt til butikslivet. Eksempelvis skaber centrale attraktioner for turister ofte øget handel i de omkringliggende butikker.
- Erfaringer fra blandt andet Odder, Haderslev og Nivå viser, at midlertidige afprøvninger af nye måder at bruge byrum eller bygninger på, kan løse fastlåste problemstillinger og give fælles retning.
- Udviklingen af et nyt mødested i bymidten giver mulighed for at skabe tilbud til målgrupper, hvis stemme ikke er så stor – f.eks. børn og unge, som vi har set det i f.eks. Smedjen i Thisted og Campuscaféen i Vordingborg.
- Samtidig kan et udviklingsprojekt medvirke til at tilføre bymidten funktioner, som har manglet tidligere – det kan f.eks. være større og bedre lejeboliger, velfærdstilbud eller mødesteder. Et godt eksempel er Kulturhavn Gilleleje.
- Erfaringer fra bl.a. Gilleleje viser også, at frivillig arbejdskraft og fornuftigt funktionsmix i bymidten kan medføre, at større velfærdskomplekser langt henad vejen kan udvikles og drives af almindelige borgere og civile kræfter i lokalsamfundet.

DET HJEMLIGE

Bymidtens boliger og rum for det levede hjemmeliv - både inde og ude

DET SANSEDE

Bymidtens rum for æstetiske oplevelser, f.eks. kunst, kultur, arkitektur, historie, natur og traditioner

DET SOCIALE

Bymidtens rum for fællesskaber - formelle og uformelle - f.eks. foreningsliv, arrangementer og mødesteder

DET PRAKTISKE

Bymidtens rum for erhverv (private såvel som offentlige) herunder butikker, restauranter, klinikker, kommunale funktioner og arbejdspladser

Vores ambition med Bymidtetuljen er at bidrage til mere levende og robuste bymidter, som ikke kun opfylder en praktisk funktion i vores hverdag, men som også taler til sanserne og skaber rammer for fællesskaber og møder mellem mennesker. Når bymidterne kan mere og taler til flere end de gør i dag, bliver de også mere robuste over for forskydninger i vores adfærd og forbrug, end når det er op til handel og butiksliv alene at drive udviklingen.

Overvejer I at søge Bymidtepuljen?

Hvis I overvejer at søge støtte fra Bymidtepuljen, er første skridt at udfylde en interessetilkendegivelse. Interessetilkendegivelsen giver os mulighed for at få en fornemmelse af jeres projektidé, og hvem I er.

Vi vender skriftligt tilbage inden for en måned med en umiddelbar vurdering af, om jeres projekt har mulighed for at opnå støtte fra Bymidtepuljen, og om det giver mening for jer at indsende en egentlig ansøgning.

realdania.dk/bymidtepuljen

Hvis I har spørgsmål, er I velkomne til at kontakte;

Projektchef

Ditte Marquard Jessen, Realdania
dmj@realdania.dk
30 90 57 95

Sekretariatsleder

Kira Maria Svankjær, BARK Rådgivning
kira@b-a-r-k.dk
22 31 59 73

Frist for ansøgning

Realdanias Bymidtepulje er åben fra starten af 2023. Da vi ved, at det ofte er vanskeligt at modne komplekse projekter op imod en deadline, er der ikke nogen defineret frist for at ansøge om midler. Puljen forventes at være åben frem mod 2027.

Om Realdanias indsats for levende bymidter

- Find mere information og ansøgningsmateriale på: realdania.dk/bymidtepuljen
- Indsatsen for at fremme levende bymidter ligger under Realdanias filantropiske mål om at fremme bæredygtige byer. Under samme mål ligger blandt andet kampagnerne DK2020, Plan22+, Byerne og det stigende havvand og By i balance: realdania.dk/baeredygtigebyer
- Bymidtepuljen bygger videre på erfaringer fra kampagnen Hovedbyer på forkant, som Realdania gennemførte i 2017-2022: realdania.dk/hovedbyer
- Samtidig tager Realdanias arbejde med levende bymidter udgangspunkt i de 12 anbefalinger der blev lagt frem af Partnerskab for levende bymidter i 2021: planinfo.dk/plantemaer/bymidter/partnerskab-for-levende-bymidter

Foto: Maria Dønvang